

اهداف یادگیری:

- ۱- اهمیت تجارت و دلایل تجارت در عرصه ی جهانی را بداند ۲- اصل مزیت مطلق و نسبی را در تجارت بداند
- ۴- آشنایی با دلایل افزایش یا کاهش تعرفه های تجارت ۵- شناخت موانع تجارت مثل انواع تحریم ها ۶- شناخت اقتصاد تک محصولی ۷- شرایط استقلال و استحکام اقتصادی را در کشورها بداند.

انتظارات پس از مطالعه:

- ۱- دلایل روی آوردن کشورها به تجارت را می شناسد. ۲- بیان تفاوت مزیت مطلق و مزیت نسبی ۳- می داند که تجارت خارجی و توجه بر مزیت های مطلق یا نسبی دارای چه مزیت هایی می باشد ۴- دلایل افزایش یا کاهش تعرفه های گمرکی را می داند. ۴- شرایط استقلال و استحکام اقتصادی را توضیح می دهد.

نکات مهم درس در قالب جمله های کوتاه به زبان ساده و صریح:

- دلایل تجارت کشورها ۲- مزیت های مطلق و نسبی ۳- پیمان تجاری ۴- جنگ های تجاری و تحریم ۵- اقتصاد تک محصولی

خلاصه درس:

همان طور که انسان ها ملیت دارند، کالاها هم ملیت دارند. برخی در **یک کشور** تولید شده **تک ملیتی** و برخی توسط **چند کشور** تولید می شود که **چند ملیتی** گفته می شود

شرکت چند ملیتی: برخی محصولات، به ویژه محصولاتی که از **فناوری های پیشرفته تری بهره** می برند، ممکن است **چند ملیتی** باشند. یعنی برای تولید محصولات خود از **منابع و امکانات کشور دیگر** استفاده کند مثلاً سرمایه گذار یک شرکت آلمانی باشد و شرکت خود را در کشور چین ایجاد کند و از کارگران چینی و امکانات آن کشور برای تولید استفاده کند

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA HOOSH99

درس جدید

درس گذشته

بازیگران عرصه اقتصاد

WEB : FARAHOOSH99.IR

بازیگران مهم عرصه اقتصاد ۱- خانوار ۲- بنگاه اقتصادی ۳- دولت ۴- سازمان ها و نهاد های بین الملل می باشند.

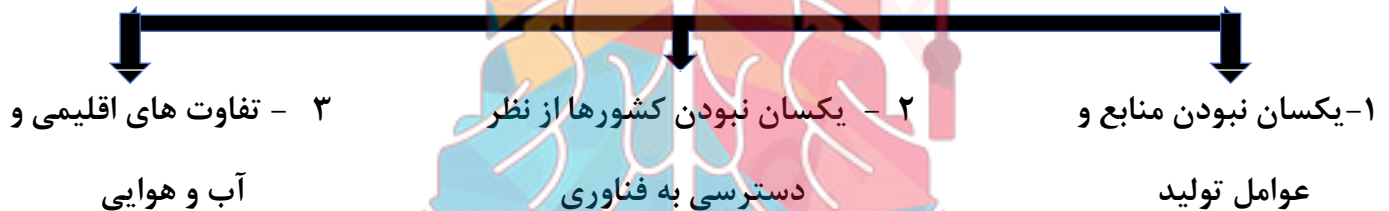
شرکت و دولتهایی که خارج از مرزهای کشور است

چرا تجارت با دیگر کشورها مهم است؟

فرض کنید صاحب یک شرکت بزرگ تولید پوشاک هستید و در کشور شما امکان تولید پنبه وجود ندارد یا تولید آن هزینه بسیار بالایی دارد. اما در عوض، کشور همسایه شما، زمین حاصلخیزی برای کشت پنبه دارد. شما برای اینکه هزینه تولیدتان را کاهش دهید و بتوانید با قیمت مناسب تری پوشاک خود را به بازار روانه کنید، پنبه را از کشور همسایه وارد می کنید. در این صورت هم شما به خاطر کاهش هزینه های تولید، سود بیشتری می برید و هم کشور همسایه شما، بابت فروش پنبه هایش سود می برد. اگر کار شما توسعه پیدا کرد، می توانید پوشاک تولیدی خودتان را به همان کشوری که از آن پنبه وارد می کردید یا کشور دیگری صادر کنید و از این بابت نیز، کسب و کار شما رونقی خواهد گرفت.

سود این تبادیل برای تولید کننده ی پوشاک: ۱- کاهش هزینه های تولید ۲- اگر کار شما توسعه پیدا کرد، می توانید پوشاک تولیدی خودتان را به همان کشوری که از آن پنبه وارد می کردید یا کشور دیگری صادر کنید
سود کشور همسایه: فروش پنبه به تولید کننده

عواملی که سبب می شود کشورها با یکدیگر به تجارت بپردازند

اصل مزیت مطلق و مزیت نسبی در تجارت

عوامل بالا، (یکسان نبودن منابع و عوامل تولید، یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری، تفاوت های اقلیمی متفاوت) توان تولیدی منطقه یا کشوری را در مقایسه با منطقه یا کشور دیگر، تغییر می دهد و موجب می شود تولید یک محصول نسبت به محصولی دیگر «مقرون به صرفه تر» شود؛ یعنی **مزیت اقتصادی** ایجاد می کند.

مزیت مطلق

دو کشور ایران و برزیل را در نظر بگیرید. فرض کنید:

الف) هر دو کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند. در هر دو کشور فقط غذا و پوشاک با قیمت های یکسان تولید می شوند.

ب) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید غذا به کار گیرند، ایران ۶۰ واحد و برزیل ۴۰ واحد تولید می کند.

ج) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید پوشاک به کار گیرند، ایران ۳۰ واحد و برزیل ۷۰ واحد تولید می کند.

در این صورت می گوئیم برزیل در تولید پوشاک و ایران در تولید غذا «مزیت مطلق» دارند.

➤ **مزیت مطلق:** اگر در مقایسه بین کشورهایی که از عوامل تولید یکسانی برخوردارند، کشوری بتواند کالا و

خدمات مورد نظر را ارزان تر و بیشتر از سایر کشورها تولید کند آن کشور در تولید آن کالاها و خدمات دارای

مزیت مطلق است

➤ و بهتر است سایر کالاهای مورد نیاز را از کشورهای دیگر وارد کند

مزیت نسبی

اکنون کشور دیگری مثل کنیا را در نظر بگیرید که از نظر عوامل تولید با دو کشور ایران و برزیل یکسان است. اگر کنیا همه امکانات خود را بر تولید غذا متمرکز کند، می تواند ۲۰ واحد غذا، و اگر به پوشاک تخصیص دهد ۱۰ واحد پوشاک تولید کند. همان طور که می بینید کنیا در تولید غذا و پوشاک نسبت به ایران و برزیل **مزیت مطلق اقتصادی ندارد**؛ یعنی هیچ کدام از آن دو کالا را به صرفه تولید نمی کند؛ یا به عبارت دیگر، هزینه تمام شده هر دو کالا در کنیا از دو کشور دیگر بیشتر است و این کشور مجبور است برای تولید مقدار مشخصی از کالا، منابع بیشتری را صرف کند. آیا به نظر شما کشور کنیا به هیچ وجه امکان تخصصی شدن و حضور در تجارت جهانی را ندارد؟

اقتصاددانان در این حالت، مفهوم «**مزیت نسبی**» را به کار می برند و می گویند هر چند کنیا در غذا و پوشاک، نسبت به دیگر کشورها **مزیت مطلق ندارد**، در کشور خود در تولید **غذا نسبت به پوشاک مقرون به صرفه است و هزینه ی کمتری دارد** پس (هزینه فرصت تولید غذا کم تر از هزینه فرصت تولید پوشاک است) یعنی **مزیت نسبی دارد**. بنابراین باید در **صنعت غذا** متمرکز شود و پوشاک مورد نیاز خود را از برزیل وارد کند.

➤ **مزیت نسبی:** اگر یک کشور بتواند کالایی را تولید کند که هزینه فرصت کمتری نسبت به تولید سایر کالاها در همان کشور را داشته باشد می گوئیم، کشور در تولید چنین کالایی مزیت نسبی دارد. (یعنی باید از مقدار کمتری از کالای دیگر بگذرد تا این کالا را تولید کند)

نکته: محور اصلی این نظریه **هزینه فرصت** است

اولاً: منابع و سرمایه ها هدر می رود و به بهترین نحو ممکن استفاده نمی شود
اگر اصل مزیت مطلق و نسبی رعایت نشود
چرا که منابع کمیاب هستند.

ثانیاً: با تولید محصولات کم تر و بی کیفیت، رفاه جامعه کاهش می یابد

➤ اگر اصل مزیت نسبی و مطلق رعایت نشود صادرات کالا افزایش می یابد.

صادرات کالاها به تولیدکنندگان اجازه میدهد که:

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

۱- محصولات خود را در بازارهای بزرگ به فروش برسانند

WEB : FARAHOOSH99.IR

۲- به منظور رقابت با دیگر تولیدکنندگان، برای **تولید بهتر و کارآمدتر** وادار به تلاش بیشتر شوند.

مزیت نسبی و هزینه فرصت

یک وکیل ماهر، متخصص که در دفتر وکالت خود مشاوره حقوقی می دهد و برای مشاوره حقوقی، هر ساعت مبلغ ۲۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می کند. به فکر استخدام یک منشی می باشد که کارهای دفتری را انجام دهد. این منشی برای انجام امور اداری، ساعتی ۵۰ هزار تومان، دستمزد می گیرد. اگر وکیل بخواهد خودش این امور اداری ساده را انجام دهد در این صورت ساعتی ۵۰ هزار تومان در هزینه ها صرفه جویی می کند. آیا این انتخاب

منطقی است؟ خیر زیرا هر یک ساعتی که می خواهد به امور اداری اختصاص دهد، برای وکیل ۲۰۰ هزار تومان ارزش دارد. در این صورت وکیل به جای سود، ۱۵۰ هزار تومان ضرر کرده! زیرا در انجام امور ساده اداری دارای مزیت نسبی نیست چون یک وکیل ماهر و متخصص است و هزینه فرصت انتخاب او برای انجام امور اداری بیشتر است.

نکته: کشورها هم با توجه به هزینه فرصت تصمیم میگیرند چگونه منابع خود را تخصیص دهند تا کالایی را تولید کنند که در آن مزیت نسبی داشته باشند.

دولت ها و تجارت بین الملل

با وجود منافع قابل توجهی که تجارت بین الملل برای کشورها دارد؛ اما در عمل دولت های گوناگون با روند تجارت بین الملل یکسان برخورد نکرده اند.

دلایلی که موجب می شود تا دولت ها در طول تاریخ و در شرایط گوناگون، برخوردهای گوناگون و گاه متعارضی با مسئله تجارت بین الملل داشته باشند:

(۱) یک کشور ممکن است با مشکلات خاص خود مواجه باشد و کشور همسایه اش، مشکلات و مسائل متفاوتی داشته باشد

(۲) آرمان ها و چشم اندازهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها ممکن است تفاوت های قابل توجهی داشته باشد.

پیمان تجاری و تعرفه ی گمرکی

دولت ها تعرفه های گوناگونی بر واردات برخی از کالاها وضع می کنند برای:

۱- حمایت از صنایع داخلی خود ۲- کاهش وابستگی اقتصادی به کشورهای دیگر،

و گاهی در جهت گسترش روابط اقتصادی شان با کشورهاییکه دیدگاه های نزدیک سیاسی با یکدیگر دارند، پیمان های تجاری وضع می کنند و تعرفه ها را کاهش می دهند .

افزایش یا کاهش تعرفه های گمرکی

وضع تعرفه های گمرکی (مالیات غیر مستقیم بر صادرات و واردات) تابع دو عامل می باشد:

۱- سیاست کلان بازرگانی ۲- شرایط اقتصادی کشورها

این تعرفه ها متناسب با سیاست های کلان می تواند افزایش یا کاهش یابد.

نمونه تاریخی این سیاست تجاری را بررسی می کنیم.

۱. کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱، قانونی را در حمایت از صنعت داخلی تصویب کرد که براساس آن واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور را ممنوع اعلام می کرد.

۲. در اواخر قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم، کشورهای آلمان و اروپای شرقی و ایالات متحده در جهت تقویت و حمایت از صنایع داخلی خود، تعرفه های حمایتی متعددی بر کالاهای وارداتی وضع کردند.

۳- در دوره بین دو جنگ جهانی، کارگران و تولیدکنندگان، کنگره آمریکا را متقاعد کردند که تعرفه های گمرکی را تا ۵۲ درصد افزایش دهد. سایر کشورها نیز به تلافی این اقدام، تجارت خود را با آمریکا کاهش دادند.

سازمان های بین المللی که در قرن بیستم شکل گرفت، مجموعه ای از این پیمان های تجاری بود که با فراز و نشیب های گوناگونی همراه بود.

دلیل ایجاد کنفرانس پولی و مالی : ایجاد مشکل به دلیل سیاست های حمایت گرایانه ایالات متحده و برخی کشورهای اورپایی است

نمونه ای از سازمان های بین الملل

الف) بانک جهانی توسعه و صندوق بین الملل پول (ب) سازمان تجارت جهانی

نتیجه کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل (برتن وودز) که در سال ۱۹۴۴ تشکیل شد، ایجاد دو سازمان بود

۱- بانک جهانی توسعه ۲- صندوق بین الملل پول

ب) سازمان تجارت جهانی: این سازمان در نتیجه یک قرارداد به نام ((گات)) ایجاد شد

((قرارداد گات)) در سال ۱۹۴۷، بین ۲۳ کشور با دو هدف منعقد شد

۱. جلوگیری از اقدامات حمایت گرایانه کشورهای علیه یکدیگر ۲. حفظ روابط تجاری کشورهای عضو

آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد، مشهور به پیمان نفتا را امضا کردند.

آنچه پشت سر امضای این پیمان های تجاری و یا نقض آن بوده است، همان منافع ملی کشورهاست. بیل کلینتون رئیس جمهور وقت ایالات متحده آمریکا در طول مراحل امضای پیمان نفتا بیان کرد: «نفتا به معنای شغل و درآمد مناسب برای آمریکایی هاست.»

حفاظت از منافع ملی، عامل گسستن از پیمان های تجاری نیز به شمار می رود

❖ عدم پایبندی به پیمان های بین المللی، سابقه بلندی در سنت آمریکایی دارد و دولت های این کشور، بارها پیمان های بین المللی را نقض کرده اند.

مهم ترین نمونه های نقض پیمان های تجاری توسط آمریکا و خروج آن:

❖ از توافق آب و هوایی پاریس

❖ توافق نامه آسیا - پاسیفیک

❖ توافق برجام

❖ پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت مهاجران و پناهندگان،

جنگ های تجاری و تحریم های اقتصادی

تجارت خارجی و تمرکز بر مزیت های مطلق یا نسبی دارای مزیت های بسیاری است. اما این فعالیت گروهی، نباید به قدرت و استقلال اقتصادی یک کشور آسیب بزند، در غیر این صورت به تمام مشکلات کشورهای وابسته دچار می شود دو عامل سبب شده است که اقتصاددانان به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای

تأمین آن ها از خارج تأکید کنند:

۲. رفتار خودخواهانه برخی کشورها

۱. جنگ و تحریم های اقتصادی قرن اخیر

در نتیجه هر کشوری باید در تأمین کالاهای راهبردی خود کفا باشد.

محصولات راهبردی: محصولاتی که تولید آن ها در یک کشور بدون توجه به میزان سود و هزینه باشد. کمبود این محصولات سبب وابستگی کشور می شود.

کالاهای ضروری و راهبردی: مثل دارو، غذا و محصولات کشاورزی کالاهای حوزه انرژی مثل نفت و انرژی هسته ای و انرژی های نو صنایع نظامی و دفاعی

❖ **وابستگی در تأمین تولید کالاهای اساسی می تواند موجب:**

بهبود جویی یا سلطه رقیب یادشمن و نهایتاً ضعف و وابستگی کشور شود

اقتصاد تک محصولی

زندگی عموم انسان نیز در جامعه شهری به دلیل تخصص گرایی و تولید براساس اصل مزیت مطلق و نسبی، اقتصادی **تک محصولی** است. (مثلاً هر فردی یک تخصصی دارد و با توجه به تخصص خود درآمد کسب میکند مثل پزشک، نجار، خیاط و... که درآمد شان بر پایه ی تخصصشان میباشد.) در کشور ها هم همین گونه است: (اگر هر کشوری براساس اصل مزیت مطلق چیزی را تولید کند که برای آن هزینه کم تری صرف می کند در تولید آن کالا تخصص بیشتری پیدا کرده و اصطلاحاً اقتصادی تک محصولی دارد یعنی بیشتر درآمد کشور فقط از فروش آن تک محصول است پس اقتصاد آن کشور وابسته به درآمد آن محصول می باشد.

درفضای جهانی، اقتصاد تک محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است زیرا در مواقع بحرانی، امکان تاب آوری و انعطاف پذیری مقابل تکانه ها، مشکلات و تحریم را ندارد.

شرایط استقلال و استحکام اقتصادی

در صورتی یک کشور می تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

- راه های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
- از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.
- با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
- به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد

تعامل قدرتمند در عرصه جهانی

هر کشوری برای تعامل قدرتمند با کشورهای دیگر در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی، باید از میان دو چیز دست به انتخاب بهینه بزند؛

۱. بهر برداری از مزیت های موجود ۲. خلق مزیت های جدید

انتخاب بهینه به عوامل متعددی بستگی دارد:

- ۱- موقعیت رقبا   ۲- میزان اعتمادی که به رقبا داریم   ۳- موقعیت صنایع داخلی
۴- منابع و امکانات طبیعی   ۵- منابع انسانی   ۶- وضعیت بازار   ۷- قیمت ها

جواب های پیشنهادی به فعالیتها

گفتگو کنید در کلاس صفحه ۶۹

۱- آیا اگر سفارش خارجی برای سموم زیستی نبود، آقای محمدی زودتر شکست نمی خورد؟

بله به دلیل شرایطی که به وجود آمده بود اگر آقای محمدی سفارت خارجی و صادراتی نداشت حتما زودتر شکست می خورد

۲- به نظر شما چه عللی باعث می شود طرف عراقی به فکر وارد کردن محصول از یک کشور دیگر بیفتد؟

به دلیل نبود امکانات و شرایط برای تولید محصول در آن کشور، وجود قیمت مناسب و کیفیت بالای محصول نسبت به محصول مشابه در کشور عراق و ... باعث واردات محصول به آن کشور شده است.

۳- به نظر شما وجود تقاضای خارجی برای کالای تولیدی آقای محمدی چه منفی برای او و کارگاهش به همراه داشت؟

با افزایش صادرات، افزایش درآمد و اشتغال را در کارگاه داشته و با بکارگیری تکنولوژی های پیشرفته و تخصیص بهینه منابع باعث افزایش بهره وری در تولید شده و رقابت در تولید محصولات را ممکن می سازد.

فعالیت گروهی صفحه ۷۸

ابتدا موقعیت درس را بخوانید و سپس فرض کنید که شما به عنوان نماینده تولیدکنندگان کشور، در دولت هستید و دستتان برای حمایت از تولیدکنندگان باز است. فرض دیگر اینکه شما هیچ کمک مالی ای به تولید کننده نمی توانید بکنید، حال با توجه به این شرایط و آنچه در این درس خوانده اید به آقای محمدی کمک کنید.

در اختیار قرار دادن مواد خام و اولیه تولید به صنایع تولیدی جهت تولید کالای با کیفیت و ارزان

در مقابل کالاهای تحویل داده شده به کشور عراق که اکنون نمی توان پول آن را به سبب تحریم سیستم بانکی دریافت نمود، کالاهایی که در اقتصاد ایران به آن احتیاج است، دریافت شود (مبادله کالا به کالا)

استفاده از روشهای نوین تکنولوژی در بخش های مختلف صنعتی و کشاورزی تا بهره وری افزایش یابد.

جلوگیری از رانت و انحصار طلبی در صادرات و واردات کالاها

قوانین حاکم در بخش های مختلف اقتصادی باید به گونه ای باشد که دست و پا گیر نباشند و از کارایی لازم برخوردار باشند.

صادرات به کشورهای در حال توسعه، در شرایط تحریم بهترین فرصت است

به وجود آوردن امکانات لازم و اعطای تخفیف های بیشتر در مناطق آزاد ویژه اقتصادی برای ترخیص بخشی از کالاهای وارداتی برای رفع نیازهای اساسی کشور، ایجاد شرایط برای توسعه بازارچه های مرزی در تامین مواد اولیه و خام صنعت و راه اندازی بانک های مشترک برای حذف تحریم های مالی، توجه به اصل مزیت های مطلق و نسبی در تولید کالا و خدمات

فعالیت فردی در کلاس صفحه ۷۸

تجارت خارجی و توجه بر مزیت های مطلق و نسبی دارای مزایای فراوانی است، اما باید بگونه ای باشد که این کار، به قدرت و استقلال اقتصادی کشور، آسیبی نرساند. پس باید به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی وعدم وابستگی برای تامین آنها از خارج تاکید داشته باشد و در تأمین کالاهایی مثل دارو، غذا و محصولات کشاورزی از سایر کشورها بی نیاز باشد تا موجبات بهانه جویی و سلطه رقیب یا دشمن را فراهم نیاورد.

برای تفکر و تمرین صفحه ۷۹

با توجه به اطلاعات هریک از موارد زیر، مشخص کنید که کشور الف دارای کدام یک از مزیت هاست: ۱- مزیت مطلق در تولید موز؛ ۲- مزیت نسبی در تولید موز؛ ۳- مزیت مطلق در تولید آناناس؛ ۴- مزیت نسبی در تولید آناناس.

- کشور الف به ازای هر آناناسی که تولید می کند، از تولید ۱۰ موز صرف نظر می کند؛ کشور ب به ازای هر آناناسی که تولید می کند، از تولید ۲۱ موز صرف نظر می کند.
- مزیت نسبی در تولید آناناس زیرا کشوری که هزینه فرصت آن برای تولید کالایی کم تر باشد، در تولید آن کالا مزیت نسبی دارد.
- براساس مقادیر یکسانی از منابع تولید، کشور الف می تواند سه تن موز و کشور ب می تواند دو تن موز تولید کند.

ج) مزیت مطلق در تولید موز زیرا هر دو کشور مقادیر یکسانی از منابع دارند و کشور الف با همین مقدار منابع، میتواند موز بیشتری تولید کند، پس در تولید موز مزیت مطلق دارد.

- کشور الف می تواند موزهایی با هزینه فرصت کمتری نسبت به کشور ب تولید کند.

ج) مزیت نسبی در تولید موز چون کشور الف برای تولید موز فرصت کم تری می پردازد، پس در تولید آن مزیت نسبی دارد

- براساس مقادیر یکسانی از منابع تولید، کشور ب نمی تواند به زیادی کشور الف، آناناس تولید کند

ج) مزیت مطلق در تولید آناناس با فرض یکسان بودن منابع و عوامل تولید، کشور الف می تواند آناناس بیشتری تولید کند، پس در تولید آناناس مزیت مطلق دارد

درس هشتم: رکود، بیکاری و فقر

مقدمه:

منحنی مرز امکانات تولید منحنی ای است که نشان دهنده حداکثر امکان تولید شرکت با منابع موجود هست. مرز امکانات تولید مرزی است بین آنچه یک کسب و کار (همانند تولیدی) با استفاده از منابع موجود و در دسترسش می تواند تولید کند و آنچه نمی تواند. این کسب و کار تولیدی را که با نقطه ای بر روی مرز امکانات تولید نشان داده شده است انتخاب کند. بازار مجموعه خریداران و فروشندگان که در مکانی که با یکدیگر ارتباط دارند.

منابع غیر فعال و منحنی مرز امکانات تولید

رکود: باعث می شود صنایع تولید (زمین، مواد اولیه سرمایه، نیروی کار) کمتری مورد نیاز باشد سرمایه کمتر نیروی کار کمتر مورد نیاز است.

این بیکاری باعث می شود که کشور در زیر منحنی مرز امکانات تولید قرار گیرد.

دلایل قرار گرفتن در زیر منحنی

تعطیلی بعضی از کارخانه ها بیکاری بعضی از کارگرها و وقتی یک اقتصاد منابع غیر فعال دارد برای اینکه کشور از زیر منحنی امکانات به روی امکانات تولید انتقال یابد می توان از منابع غیر فعال اقتصاد استفاده کرد و کالاها و خدمات زیادی تولید کند.

فعالیت فردی در کلاس

با توجه به مفهوم منحنی مرز امکانات تولید این جمله را تحلیل کنید؟

«وقتی یک اقتصاد منابع غیر فعال دارد هیچ احتیاجی به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگری نیست»

در وضعیت رکود اقتصاد زیر منحنی مرز امکانات تولید قرار می گیرد یعنی از امکانات تولید کمتر استفاده شده و ما نیروی کار بیکار داریم و سرمایه کمتر استفاده شده که در این صورت فقط با استفاده از منابع غیر فعال می توان کالاها و خدمات زیادی تولید کند و دیگر نیاز به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگری نیست.

اشتغال

تعریف شغل: هر نوع فعالیتی که افراد انجام می دهند و در مقابل آن دستمزد دریافت می کنند شغل می گویند.

تعریف شاغل: کسانی که در ازای کاری که انجام می دهند دستمزد با حقوق می گیرند شاغل محسوب می شوند.

انواع شغل

۱. **شغل تمام وقت:** شغلی که افراد از صبح تا عصر در آن شغل مشغول باشند.

۲. **شغل پاره وقت:** شغلی که افراد فقط زمان معینی مشغول آن کار باشند.

بیکار: کسی هست که بالاتر از ۱۵ سال دارد در جستجوی کار هست ولی کاری برای خود پیدا نمی کند.

دانش آموز دانشجو بازنشسته و خانه دار چون دنبال کار نشده بیکار محسوب نمی شود.

جمعیت:

۱- **غیر فعال:** افراد دیگری که در سن کار (بالای ۱۵ سال) قرار دارند ولی شاغل یا بیکار نیستند مانند

دانشجویان دانش آموزان بالای ۱۵ سال

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99
WEB : FARAHOOSH99.IR

۲- **فعال:** افرادی هستند که یا مشغول به کارند یا دنبال کار می گردند.

نرخ بیکاری: نسبت تعداد بیکاران به کل جمعیت فعال ضربدر صد

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار 15 ساله و بیشتر}}{\text{جمعیت فعال 15 ساله و بیشتر}} \times 100 = \text{محاسبه نرخ بیکاری}$$

چرا بیکاری را بیشتر از آنچه اعلام می‌شود احساس می‌کنیم.

- ۱- کسانی که از جستجوی شغل دلسرد شدند بیکار محسوب نمی‌شوند.
- ۲- افرادی که شغل پاره وقت دارند جز شاغلین محاسبه می‌شود اما آنها خود را بیکار می‌دانند.
- ۳- کسانی که در کار غیر تخصصی کار می‌کنند شاغل محسوب می‌شوند ولی آنها خود را بیکار می‌دانند.
- ۴- افرادی که از بیمه بیکاری استفاده می‌کنند و در جایی مشغول به کار هستند با مأمور سرشماری درباره وضعیت شغلی خود با صداقت برخورد نکنند.

بازار نیروی کار

قیمت نیروی کار را دستمزد می‌گویند. هر جایی که عرضه کنندگان نیروی کار با تقاضاکنندگان نیروی کار ارتباط داشته باشند بازار نیروی کار گویند. عرضه کنندگان نیروی کار کارگرانی هستند که با نیروی بدنی و یا فکری خود محصول یا خدمتی را تولید می‌کنند و حاضرند کار خود را در اختیار تقاضاکنندگان کار قرار دهند. تقاضاکنندگان نیروی کار: صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها یا سرمایه‌گذارانی هستند که نیروی کار را استخدام می‌کنند و گاهی در اقتصاد کارفرما هم می‌گویند.

فعالیت گروهی در کلاس

در دستمزد ۵ میلیون تومان با مازاد عرضه نیروی کار مواجه هستیم یعنی اینکه نیروی کار زیادی حاضرند با این دستمزد کار کنند و در مقابل کارفرمایان کمتری هستند که با این دستمزد حاضرند نیروی کار استخدام کند و تقاضا کنند حدود ۲۵ هزار نفر عرضه نیروی کار زیاد و تقاضاکننده در این قیمت کم هست.

گروه مشاوره فرآهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

در دستمزد ۲ میلیونی

تقاضاکنندگان و کارفرمایان دوست دارند با این دستمزد نیروی کار بیشتری را استخدام کنند ولی نیروی کار زیاد دوست ندارند با این قیمت کار کنند و ما در بازار دچار مازاد تقاضا هستیم حدود ۲۵ نفر مازاد تقاضا داریم. وقتی بازار دچار کمبود عرضه و کمبود تقاضا هست چگونه به حالت تعادلی برگردیم؟ وقتی مازاد عرضه داریم عرضه نیروی کار زیاد هست و تعداد زیادی بیکار می‌کنند یک تعدادی حاضرند با دستمزد پایین کار کنند دستمزدشان را پایین می‌آورند ولی تعداد تقاضا پیدا می‌کند و کارفرمایان می‌خواهند کارگران زیادی را استخدام کنند اگر این چرخه ادامه پیدا کند به

دستمزد به ۳/۵ میلیون می رسد که بازار به تعادل می رسد در دستمزد پایین تر از قیمت تعادلی هم به همین شکل هست وقتی دستمزد پایین تر از قیمت تعادلی باشد تقاضا زیاد ولی عرضه نیروی کار کم هست کارفرما مجبور می شود دستمزد را بالا ببرد وقتی دستمزد بالا می رود عرضه کنندگان زیاد می شوند وقتی دستمزد را بالا ببریم باز هم کارگران زیادی حاضر هستند کار کنند و این چرخه ادامه پیدا می کند تا به قیمت تعادلی برسد.

فراهوش

انواع بیکاری:

۱. **بیکاری اصطکاکی:** بیکاری کوتاه مدت هست شامل کسانی می شود که شغل خود را رها کردند و به امید

یافتن شغلی بهتر در جستجو هستند و افرادی که تازه وارد بازار کار هستند.

۲. **بیکاری فصلی:** کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می دهند مانند کارگران ساختمانی و

کشاورزان در فصل زمستان.

۳. **بیکاری ساختاری:** بیکاری ناشی از اینکه تعداد افراد جویای کار با نیاز بازار کار تطبیق ندارند مانند عدم

تطبیق مهارت.

۴. **بیکاری دوره ای:** در زمان رکود یا کاهش تولید نیاز به استخدام افراد و نیروی کار کم می شود.

در نمودار زیر مقدار و قیمت (دستمزد) تعادلی در بازار کار نشان داده شده است در دستمزد پنج میلیون تومانی بازار

دارای مازاد عرضه است و در قیمت دو میلیونی بازار با مازاد تقاضا روبروست اولاً تحلیل کنید که مازاد عرضه و تقاضا

در بازار کار به چه معناست؟ ثانیاً چگونه مقدار و قیمت بازار کار به حالت تعادلی باز می گردد.

پیامدهای بیکاری و رکود

پیامدهای بیکاری:

- ۱- مشکلات زیاد برای خانواده ها بوجود می آید.
- ۲- خانوارها درآمد خود را از دست می دهند.
- ۳- از پس انداز خود برای غذا و پوشاک و مسکن استفاده می کنند.
- ۴- از دیگران برای تأمین نیازهای خود قرض می گیرند.
- ۵- برای هزینه های غیر مترقبه مانند درمان خرابی لوازم خانگی ناتوان می شوند

۶- باعث بروز اختلافات خانوادگی

۷- افزایش جرم و جنایت

۸- تأثیر منفی بر بودجه از طریق صرف هزینه های زیاد برای برنامه های اجتماعی، بیمه بیکاری صرف کند.

۹- درآمد و مالیاتی دولت به علت نبود درآمد مردم کاهش می یابد.

۱۰- فقر

فراهوش

روش های تعیین فقر

مقایسه نیازمندی های افراد و یا خانوار را با توانمندی های آنان برای دستیابی به آن نیازها.

این شاخص ها ممکن است برای یک گروه کافی باشد برای گروه دیگر ناکافی باشد. مانند در مقایسه نواحی که از نظر سطح رفاه یکسان نیستند مانند شهر و روستا میزانی از سلامت برای روستائیان مطلوب برای خانوار شهری ناچیز است.

تعریف فقر نسبی: فقر را نسبت به وضعیتی که در آن هستیم می سنجمیم و معیار فقر در نواحی و زمان های مختلف متفاوت خواهد بود.

با فقر نسبی محاسبه تعداد افراد فقیر پیچیده و سخت خواهد بود.

تعریف فقر مطلق: افراد از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

معیار فقر مطلق را می توان برای سنجش میزان فقر در نظر گرفت.

دولت و مسئله بیکاری و فقر:

عوامل بیکاری از دید کارفرمایان که باعث تعطیلی کارخانه - اخراج کارگران - کاهش دستمزد می شود:

WEB : FARAHOOSH99.IR

۱- قاچاق کالا

۲- نبود فضای مناسب کسب و کار

۳- عدم توانایی تولیدکنندگان از بازپرداخت وام های کلان بانکی

۴- وجود قانون های متعدد متناقض و دائماً در حال تغییر

۵- اختلال در بازارهای انرژی جهان

۶- بحران های محیط زیستی یا بهداشتی مثل ویروس کرونا

اجرای سیاست فقرزدایی و برقراری عدالت از وظایف دولت هاست

روش های دولت برای اجرای سیاست فقرزدایی ← حمایت از شرکت های تولیدی – مبارزه با فساد

مسئولیت اجتماعی مردم در مقابل فقر

• ایجاد نهادهای توانمندسازی

• ایجاد خیریه ها

• تأسیس صندوق های قرض الحسنه

• انجام فعالیت های جهادی

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

درسنامه درس ۹ اقتصاد دهم (تورم و کاهش قدرت خرید)

هدف کلی: آشنایی دانش آموزان با مفهوم تورم و تأثیر آن بر قدرت خرید

اهداف رفتاری: دانش آموز پس از پایان درس باید بتواند روند شکل گیری و بکارگیری پول در اقتصاد را نام ببرد

۲- باید بتواند معایب و مزایای استفاده از روش تهاتر در مبادله را بیان کند

۳- می تواند کالاهای واسطه را نام برده و نقش آن را در مبادله بیان کند

۴- معایب و مزایای استفاده از سکه های فلزی در مبادله را بیان کند

۵- روند شکل گیری و بکارگیری رسیده ها و پول کاغذی را تعریف کند

۶- پولهای جدید را نام برده نقش آنها را در مبادلات امروزی بیان کند

۷-وظایف پول را نام ببرد

۸- هر کدام از وظایف پول را تعریف کند

۹- نقدینگی را تعریف کند

۱۰- مفهوم تورم را تعریف کند

۱۱- نرخ تورم را محاسبه نماید

۱۲- اثرات و پیامدهای تورم را برشمرد

۱۳- علل تورم را بیان کند

۱۴- سیاست های دولت در مدیریت حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول را بیان کند

مفاهیم کلیدی: تهاتر - کالای واسطه - سکه های طلا و نقره - رسید - صراف - پول کاغذی - پول دیجیتال -

پشتوانه پول - وظایف پول - نقدینگی - تورم - نرخ تورم - پیامد تورم - علل تورم - سیاست های پولی - کاهش

نقدینگی - سیاست انبساطی

خلاصه درس

موقعیت:

شرایط اقتصادی پس از اعمال تحریمهای تجاری و بانکی: ۱- خارج شدن تولید کنندگان زیاد از بازار به علت

کاهش سودآوری بازار

۲- مواجهه دولت با کسری بودجه به علت تحریمهای بانکی و عدم تبادل تجاری و ارزی

۳- کمیابی کالا در بازار و افزایش بی رویه نرخ آن

۴- عدم ورود مواد اولیه برای تولید یا افزایش بی رویه نرخ آن که سود آوری تولید را کاهش یا به افزایش قیمت کالاها منجر می شود

طرح مساله

پول در طول زمان ارزش خود را از دست میدهد یعنی میزان پولی که در پنج سال پیش توان خرید یک ماشین را داشت امروز این ارزش و توانایی را ندارد. حتی افزایش حقوق سالانه کارمندان به تغییر وضعیت و میزان ثروت آنها کمک نمی کند. چرا؟

مفهوم پول :

در گذشته های دور مبادلات بصورت تهاتر انجام میشد. کشاورز گندم خود را با گوشت یا لبنیات تولیدی دامدار معاوضه می کرد اما مشکلاتی مثل مشخص نبودن ارزش دو کالا و چگونگی محاسبه ارزش آنها و معلوم نبودن چگونگی حفظ و پس انداز کالاها برای آینده، این نوع مبادله را با بن بست مواجه کرد در مرحله بعد انسانها کالاها را با پول مبادله کردند. در ایران غلات، در هند صدف، در روسیه پوست سمور و در تبت چای به عنوان کالای واسطه انتخاب شدند. افراد تولیدات خود را با کالای واسطه معاوضه و از این کالا برای خرید و رفع انواع نیازهای خود استفاده می کردند. کالاها واسطه اولین پول بشر محسوب می شوند. افزایش تولید و زیاد شدن حجم مبادلات مشکلات جدیدی را نمایان کرد، این کالاها در طول زمان فاسد شدند بودند، حجم زیادی اشغال می کردند و هزینه نگهداری آنها بالا بود.

در مرحله بعد انسانها از فلزاتی مانند طلا و نقره و مس سکه زدند. این انتخاب به افزایش تبادل و تجارت با گسترش دریانوردی و حمل و نقل کالا کمک کرد اما میزان ذخایر طلا و نقره محدود بود و مبادلات بزرگ به حجم عظیمی از سکه نیاز داشت، که همواره در معرض دستبرد دزدان و غارتگران بود.

بازرگانی که بهم اعتماد داشتند به جای حمل سکه، به رد و بدل کردن رسیدهایی اقدام کردند که میزان بدهی یک بازرگان نزد بازرگان دیگر را نشان میداد. مدتی بعد مردم نیز برای رهایی از زحمت حمل سکه و در امان ماندن از خطر سرقت راهزنان، پول خود را به صرافان یا همان بازرگانان بزرگ امانت داده و از آنان رسیدهای معتبری دریافت می کردند که مورد قبول بازرگانان شهرهای دور بود. در دوران تمدن اسلامی این رسیدها از بلخ تا استامبول را پوشش میداد. درواقع این رسیدها اولین اسکناسها بودند و پشتوانه آن طلا و نقره ای بود که به

امانت به صرافان و بازرگانان سپرده میشود. رونق کار صرافان آنها را به نهادهای مهم اقتصادی آن زمان تبدیل کرد

سوءاستفاده بعضی از صرافان از اعتماد مردم یا تعداد زیاد رسیده‌ها و صرافی‌ها که صحت و اعتبار سنجی آنها برای مردم و سایر صرافان سخت بود، حکومتها را به چاپ و نشر اسکناس وادار کرد.

در ادامه، نشر پول به بانکهای تجاری سپرده شد و با گسترش ارتباطات، بانکها نیز فعالیت خود را افزایش دادند. برای کاهش حمل و نقل پول چک بوجود آمد. در معامله با چک، پول نقد بین افراد رد و بدل نمی‌شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و پول را به حساب دیگری واریز می‌کند و چون رقم مبادله روی چک نوشته میشود به آن پول تحریری نیز می‌گویند.

افزایش حجم و سرعت مبادلات در زمان انقلاب صنایع دیجیتال و الکترونیک، باعث شد امروزه از پول الکترونیکی قابل ثبت در کارتهای بانکی و قابل انتقال در شبکه‌های ارتباطی برای مبادلات استفاده شود. در آینده پولهای دیجیتال جدید فرصت‌ها و تهدیدهایی جدید بای زندگی بشر بوجود می‌آورد مثل بیت کوین که یکی از این پولهای دیجیتال نوظهور است.

اعتبار و پشتوانه پول

پولهای کاغذی، تحریری یا دیجیتال همگی خصوصیت اعتباری دارند یعنی سندی هستند که به ما امکان میدهند معادل ارزش قراردادی آنها از کالا و خدمات بهره‌مند شویم و اطمینانی که مردم به ارزش پول دارند، پشتوانه پول است. در گذشته ارزش سکه‌های طلا و نقره پشتوانه آن نوع پول بود. در رسیده‌های صرافان نیز ارزش سکه‌های طلا و نقره به امانت سپرده شده به صرافان، پشتوانه آن نوع پول بود. امروزه برای پولهای کاغذی، تحریری و دیجیتال پشتوانه‌ای بجز قدرت اقتصادی یک کشور نیست.

وظایف پول

۱- وسیله پرداخت در مبادلات: نقش اصلی پول آسان‌سازی مبادله است. همه می‌دانند که برای انجام مبادله باید پول پرداخت کرد.

۲- وسیله سنجش ارزش: پول ارزش هر کالا را مشخص و نیز ارزش نسبی کالاها را با هم می‌سنجد. هر کشور دارای واحد پولی مخصوص به خود است. واحد پولی در اروپا، یورو - در آمریکا، دلار - در ایران ریال (تومان) است

۳- وسیله پس انداز و حفظ ارزش: ما می‌توانیم علاوه بر رفع نیازهای روزانه با پس انداز و ذخیره‌سازی پول، نیازهای آینده و هزینه‌های پیش‌بینی نشده خود را پرداخت نماییم.

۴- وسیله پرداخت در آینده: بسیاری از معاملات به صورت پرداخت در آینده صورت می‌گیرد. خریدهای

اقساطی و استفاده از حوالجات نوعی پرداخت در آینده است .

نقدینگی

حجم کل پول موجود در یک کشور نقدینگی آن کشور به حساب می آید حجم نقدینگی با توجه به نوع عملکرد بانکها، کم یا زیاد می شود .

تورم

معمولا تورم را افزایش ارزش قیمت ها می دانیم اما ممکن است گاهی افزایش قیمت ناشی از گرانی فروشی باشد . اقتصاد دانان افزایش سطح عمومی قیمت ها را تورم م نامند . نرخ تورم ، درصد افزایش سالانه سطح قیمت هاست . اگر کالایی نسبت به سال قبل ۲۰٪ افزایش قیمت داشته باشد یعنی ما ۲۰٪ تورم و به همان نسبت کاهش قدرت خرید پول داریم . پس تورم نشانه کاهش قدرت خرید پول است

محاسبه نرخ تورم

برای اندازه گیری تورم از شاخص قیمت مصرف کننده (cpi) استفاده می شود . دولت ها سبدهای کالاها را در نظر می گیرند و تغییرات قیمت را در این سبد کالای عمومی رصد می کنند . اگر قیمت این سبد در دوره ای مشخص ۱۰٪ افزایش داشته باشد (cpi) نیز ۱۰٪ افزایش نشان میدهد . این سبد شامل گونه های مختلفی از کالاها مثل مواد غذایی، ماشین، لباس، خدمات تفریحی، پزشکی و..... می شود .

: بنابر این فرمول محاسبه نرخ تورم یا (cpi)

هزینه سبدبازار در ماه یا سال قبل - هزینه امروز سبدبازار در ماه یا سال مشخص = (در زمان مشخص یک ماهه یا یک ساله) Cpi

---

هزینه سبد بازار در ماه یا سال قبل

مثال: فرض کنید هزینه سبد بازار امسال یک میلیارد و صد میلیون است در حالی که در سال گذشته هزینه همین سبد بازار یک میلیارد بود . پس

شاخص قیمت مصرف کننده یا درصد نرخ تورم آن برابر است با

$$cpi = \frac{1}{100} \frac{-}{-} \frac{-}{-} \frac{-}{-} \frac{-}{-}$$

$$\times 100 = 10$$

$$\frac{1}{000/000/000}$$

این یعنی قیمت سبد بازار در طول یکسال ۱۰٪ افزایش قیمت یا تورم داشته است .

پیامد تورم

افزایش بی رویه ، پر نوسان و مداوم قیمتها باعث:

- ۱- کاهش رفاه اقتصادی مردم
- ۲- بی ثباتی فضای کسب و کار
- ۳- عدم پیش بینی درست بازار برای تولید کنندگان و بازرگانان
- ۴- مشکلات زیاد در خرید و فروش و تولید کالاها
- ۵- کاهش قدرت پول و کاهش قدرت خرید مصرف کننده

علل تورم

- ۱- نابرابری عرضه و تقاضا : کاهش عرضه در مقابل افزایش تقاضا باعث بالا رفتن قیمت ها می شود. در اینصورت دولت برای مقابله با تورم باید عرضه کالاها را افزایش دهد که از طریق تولید بیشتر یا افزایش واردات انجام می شود
- ۲- افزایش نقدینگی نسبت به سطح تولید: در این صورت دولت با کنترل میزان نقدینگی به مهار تورم اقدام می کند .
- ۳- نوسانات نرخ ارز که باعث کاهش ارزش پول ملی و کاهش قدرت خرید، در نتیجه بالا رفتن تورم می شود

دولت ها برای مقابله و کنترل تورم باید میزان عرضه کالا را افزایش دهند که یا با افزایش ظرفیت های تولید یا با افزایش واردات میزان عرضه در بازار را افزایش میدهند .

گروه مشاوره فراهوش

INSTAGRAM : FARAHOOSH99

WEB : FARAHOOSH99

سیاست های دولت و بانک مرکزی برای حفظ حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول

۱- کاهش نقدینگی در گردش

۲- افزایش نقدینگی در گردش

کاهش نقدینگی که به سیاست انقباضی معروف است. زمانی که اقتصاد درگیر تورم است بانک مرکزی با سیاست کاهش حجم پول در گردش از راههای مختلف مثل اعمال سیاست بازار باز دخالت می کند. در این روش بانک

مرکزی با فروش اوراق مشارکت به مردم از حجم پول در دسترس آنها می کاهد
افزایش نقدینگی در زمان رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می یابد با سیاستهای انبساطی
از راههای مختلفی اعمال می شود
مثل باز خرید اوراق مشارکت از مردم، توسط بانک مرکزی، تا بدین ترتیب نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق شود.

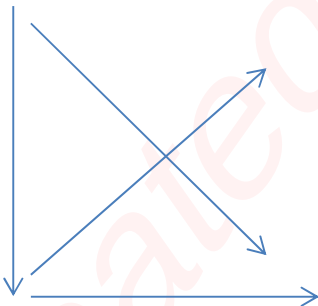
فعالیتها

گفتگو در کلاس ص ۹۳

- ۱- به نظر شما افزایش قیمت ها چه تأثیری در کسب و کارها خواهد داشت؟ قدرت خرید را کم و رونق بازار را کاهش خواهد داد
- ۲- به نظر شما آیا میان تورم، پول و خرید کالا رابطه ای وجود دارد؟ بله افزایش پول باعث تورم و افزایش تورم باعث کاهش قدرت خرید کالا می شود
- ۳- چرا معمولاً گمان می کنیم تورمی که واقعاً وجود دارد بیشتر از چیزی است که مسئولان اقتصادی می گویند؟ ما تورم را در قیمت کالاهای مصرفی خود می بینیم ولی ارزیابی دولت میانگینی از افزایش قیمت تمام کالاها در سطح کشور است

فعالیت گروهی در کلاس ص ۱۰۲

اگر تورم بالایی داشته باشیم برای نمودار مقابل چه اتفاقی خواهد افتاد؟
(فرض کنید نمودار مربوط به عرضه و تقاضای سبد کالای مصرفی مردم است)
بالا رفتن قیمت باعث کاهش قدرت خرید و در نهایت ضرر تولید کننده و کاهش عرضه می گردد.
به این ترتیب رفته رفته نقطه تعادل در قیمت های بالاتری اتفاق می افتد که این،
به بهره مندی عده خاصی از مردم منجر می شود و تعداد زیادی از مصرف آن کالا چشم پوشی
می کنند یا مصرف خود را به حداقل می رسانند

فعالیت ص ۱۰۴

فعالیت فردی در کلاس

گاهی افراد با شنیدن کاهش نرخ تورم انتظار کاهش قیمت ها را دارند با توجه به مفهوم تورم چرا مردم چنین اشتباهی را مرتکب می شوند؟

تورم به معنی افزایش قیمت است و کاهش نرخ تورم به معنی کاسته شدن از شتاب افزایش قیمت. این یعنی تورم وجود دارد و قیمت ها بالا هستند اما از شدت روند افزایشی قیمت ها کاسته می شود

برای تفکر و تمرین ص ۱۰۴

۱- گاهی تورم برای افرادی سود آور است در مثالهای زیر مشخص کنید افراد از تورم سود می بینند یا متضرر می شوند

الف- باز نشسته ای با حقوق ثابت بازنشستگی در طول دوره تورم؟ ضرر می بیند

ب- خریداری که واحد ساختمانی خود را از قبل پیش خرید کرده و حالا تغییرزیادی در قیمت آن صورت گرفته؟ سود کرده

ج- مغازه داری که مجبور است قیمت محصولاتش را بعد از تغییرات به روز رسانی کند؟ به شرطی که کالای خود را قبل از تورم خریداری کرده باشد سود کرده

۲- فرض کنید تورم امسال معادل ۲۳٪ است محصولات شرکت آقای محمدی نیز متأثر از این تورم قرار گرفته و هزینه عوامل تولید در آن ۲۳٪ افزایش داشته به این ترتیب قیمت محصولات کارگاه افزایش خواهد داشت

الف - با وجود تورم و افزایش قیمت این دو محصول تقاضای آنها کاهش می یابد؟ قطعاً افزایش قیمت در ابتدا

باعث کاهش تقاضا خواهد شد تا این که بازار بین میزان تقاضا و قیمت عرضه به نقطه تعادل جدید برسد

ب- اگر تقاضا هیچ تغییری نکن درباره سود شرکت چه فکر می کنید؟ شرایط مثل قبل ادامه خواهد داشت چون این افزایش قیمت صرف خرید نهاده های تولید با قیمت بیشتر خواهد شد

WEB : FARAHOOSH99.IR

ج- اگر سود شرکت افزایش یابد آیا واقعاً شرایط شرکت بهتر خواهد شد یعنی قدرت خرید شرکت افزایش می یابد؟ چرا؟ در شرایط موجود اگر درآمد شرکت سود نشان دهد حتماً شرایط بهتری پیش رو خواهد داشت زیرا سود از

کسر هزینه ها از درآمد بدست می آید وقتی کارگاه با وجود هزینه بیشتر برای عوامل تولید سود آور بوده پس می تواند آنرا صرف افزایش خرید مواد اولیه کند

تحلیل کنید ص ۱۰۴

الف) بر اساس آنچه درباره شیوه محاسبه نرخ تورم آموختید میان تورم و کاهش قدرت خرید پول چه رابطه ای هست؟ تورم یعنی افزایش قیمت و افزایش قیمت یعنی کاهش قدرت خرید پول پس رابطه آنها معکوس است.

ب) چرا معمولاً بین نرخ تورم سازمانهای رسمی و آنچه ما احساس می کنیم تفاوت وجود دارد؟ مردم بر اساس نوع و تعداد کالاهایی که مصرف می کنند و حتی این که در کدام منطقه زندگی می کنند احساس متفاوتی از افزایش قیمت کالاها دارند اما آمار کلی تورم از جانب سازمانهای رسمی که با شاخص های متنوعی مثل سنجش تورم ماهانه، تورم نقطه به نقطه و تورم سالانه ارزیابی می شود متوسط تغییر قیمت کالاها ی موجود در سبد تورم را در کل کشور می سنجد

ج) اگر به جای دولت بودید چه راهکارهایی برای مبارزه با تورم، ارائه میدادید؟ متأسفانه در کشور ما حضور دائم و نظارت دقیق دولت بر کلیه عوامل بازار و تولید لازم است. نظارت کامل بر عرضه و تولید محصولات و فراهم کردن مواد اولیه تولید، به تنظیم قیمت تمام شده کالا کمک می کند. کم کردن اثر واسطه ها، نظارت کامل بر وضعیت نقدینگی جامعه، فراهم کردن بستر اعتماد عموم برای مشارکت در طرح ها و اقدامات دولتی و اقدامات دلسوزانه و مؤثر دولت در خارج کردن تولید از وضعیت رکود لازم است.

سوالات درسی گروه مشاوره فراهوش

۱- چرا پول ثروت محسوب نمی شد؟
INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

۲- تهاتر یعنی چه؟
WEB : FARAHOOSH99.IR

۳- محاسن و معایب مبادله تهاتری چه بود

۴- برای رفع مشکلات مبادله تهاتری انسانها چه کردند

۵- معایب و مزایای مبادله با کالای واسطه ای چه بود؟

۶- کالای واسطه در ایران ..... در تبت ..... در هند ..... و در روسیه ..... بود

- ۷- انسانها برای رفع مشکلات مبادله با کالای واسطه چه کردند؟
- ۸- معایب و مزایای استفاده از سکه های فلزی ارزشمند چه بود
- ۹- صرافان که بودند و چه می کردند
- ۱۰- برای رفع مشکلات ناشی از مبادله با سکه های فلزی، انسانها چه کردند؟
- ۱۱- رسیدهای صرافان بزرگ در واقع اولین ..... بودند و پشتوانه آنها همان ..... بود که نزد صرافان به امانت می ماند .
- ۱۲- اولین پول در تاریخ تجارت و مبادله همان ..... بود
- ۱۳- چه مشکلاتی بر سر راه مبادله توسط رسید صرافان بوجود آمد؟
- ۱۴- پول تحریری چیست و چرا به این نام مشهور است؟
- ۱۵- چه عواملی به ایجاد پولهای الکترو نیک و دیجیتال کمک کرد
- ۱۶- یکی از انواع پولهای نوظهور در عصر انقلاب دیجیتال و الکترونیک ..... است
- ۱۷- امروزه پشتوانه پول های فلزی، کاغذی و دیجیتال و الکترونی فقط ..... یک کشور است
- ۱۸- نقش اصلی پول در مبادلات چیست ؟
- ۱۹- وظایف پول را نام ببرید
- ۲۰- پول چگونه وسیله سنجش ارزش کالاهاست؟
- ۲۱- چگونه از پول به عنوان حفظ ارزش و وسیله پس انداز استفاده می شود
- ۲۲- خرید بوسیله حواله یا خریدهای اقساطی نشانه قدرت پول به عنوان وسیله ..... است .
- ۲۳- به کل حجم پول موجود در یک کشور ..... آن کشور گویند
- ۲۴- افزایش یا کاهش حجم نقدینگی معمولاً ناشی از ..... است
- ۲۵- به افزایش سطح عمومی قیمتها ..... گویند
- ۲۶- نرخ تورم چیست ؟
- ۲۷- نرخ تورم نشان دهنده میزان کاهش قدرت خرید پول است صحیح غلط
- ۲۸- برای اندازه گیری تورم از شاخص ..... یا ..... استفاده می شود
- ۲۹- سه مورد از پیامدهای تورم در جامعه را بنویسید
- ۳۰- علل بوجود آمدن تورم را نام ببرید
- ۳۱- دولت از چه راههایی می تواند تورم را کنترل کند

۳۲- بانک مرکزی برای مدیریت حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول چه سیاست هایی را اعمال می کند؟

۳۳- بانک مرکزی چه وقت از سیاست کاهش حجم نقدینگی در کشور استفاده می کند

۳۴- یکی از راهکارهای سیاست انقباضی را توضیح دهید

۳۵- بانک مرکزی چه وقت از سیاست های انبساطی استفاده می کند

۳۶- یکی از راهکارهای سیاست افزایش حجم پول را توضیح دهید

پاسخ سوالات

۱- چون پول در طول زمان ارزش خود را از دست میدهد

۲- در گذشته های دور مبادلات بصورت تهاتر انجام میشد. کشاورز گندم خود را با گوشت یا لبنیات تولیدی

دامدار معاوضه می کرد

۳- با تهاتر انسان توانست به کالاهایی که نیاز داشت دست یابد اما مشکلاتی مثل مشخص نبودن ارزش دو کالا و

چگونگی محاسبه ارزش آنها و معلوم نبودن چگونگی حفظ و پس انداز کالاها برای آینده، این نوع مبادله را با بن

بست مواجه کرد

۴- در مرحله بعد انسانها کالاهای پرترفدار و بادوام و فاسد نشدنی و قابل تقسیم به تکه های کوچک را به عنوان

واسطه مبادلات خود انتخاب کردند

۵- افراد تولیدات خود را با کالای واسطه معاوضه و از این کالا برای خرید و رفع انواع نیاز های خود استفاده می

کردند. افزایش تولید و زیاد شدن حجم مبادلات مشکلات جدیدی را نمایان کرد، این کالاها در طول زمان فاسد

شدنی بودند، حجم زیادی اشغال می کردند و هزینه نگهداری آنها بالا بود

۶- کالای واسطه در ایران .. غلات.... در تبت ..چای... در هند..... صدف ... و در روسیه .. پوست سمور ... بود

۷- در مرحله بعد انسانها از فلزاتی مانند طلا و نقره و مس سکه زدند. این انتخاب به افزایش تبادل و تجارت با

گسترش دریانوردی و حمل و نقل کالا کمک کرد

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

۸- این انتخاب به افزایش تبادل و تجارت با گسترش دریانوردی و حمل و نقل کالا کمک کرد اما میزان ذخایر طلا

و نقره محدود بود و مبادلات بزرگ به حجم عظیمی از سکه نیاز داشت، که همواره در معرض دستبرد دزدان و

غار تگران بود

۹- بازرگانانی که بهم اعتماد داشتند به جای حمل سکه، به رد و بدل کردن رسیدهایی اقدام کردند که میزان بدهی یک بازرگان نزد بازرگان دیگر را نشان میداد. مدتی بعد مردم نیز برای رهایی از زحمت حمل سکه و در امان ماندن از خطر سرقت راهزنان، پول خود را به صرافان یا همان بازرگانان بزرگ امانت داده و از آنان رسیدهای معتبری دریافت می کردند که مورد قبول بازرگانان شهرهای دور بود

۱۰- بازرگانانی که بهم اعتماد داشتند به جای حمل سکه، به رد و بدل کردن رسیدهایی اقدام کردند که میزان بدهی یک بازرگان نزد بازرگان دیگر را نشان میداد. مدتی بعد مردم نیز برای رهایی از زحمت حمل سکه و در امان ماندن از خطر سرقت راهزنان، پول خود را به صرافان یا همان بازرگانان بزرگ امانت داده و از آنان رسیدهای معتبری دریافت می کردند که مورد قبول بازرگانان شهرهای دور بود. در دوران تمدن اسلامی این رسیدها از بلخ تا استامبول را پوشش میداد. درواقع این رسیدها اولین اسکناسها بودند و پشتوانه آن طلا و نقره ای بود که به امانت به صرافان و بازرگانان سپرده میشد. رونق کار صرافان آنها را به نهادهای مهم اقتصادی آن زمان تبدیل کرد

۱۱- رسیدهای صرافان بزرگ در واقع اولین اسکناس..... بود و پشتوانه آنها همان...سکه های طلا و نقره..... بود که نزد صرافان به امانت می ماند.

۱۲- اولین پول در تاریخ تجارت و مبادله همان...رسید صرافان.....بود

۱۳- سوءاستفاده بعضی از صرافان از اعتماد مردم یا تعداد زیاد رسیدها و صرافی ها که صحت و اعتبار سنجی آنها برای مردم و سایر صرافان سخت بود، حکومتها را به چاپ و نشر اسکناس وادار کرد

۱۴- برای کاهش حمل و نقل پول چک بوجود آمد. در معامله با چک، پول نقد بین افراد رد و بدل نمی شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و پول را به حساب دیگری واریز می کند و چون رقم مبادله روی چک نوشته میشود به آن پول تحریری نیز می گویند.

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

WEB : FARAHOOSH99.IR

۱۵- افزایش حجم و سرعت مبادلات در زمان انقلاب صنایع دیجیتال و الکترونیک، باعث شد امروزه از پول الکترونیکی قابل ثبت در کارتهای بانکی و قابل انتقال در شبکه های ارتباطی برای مبادلات استفاده شود

۱۶- یکی از انواع پولهای نوظهور در عصر انقلاب دیجیتال و الکترونیک ... بیت کوین.....است.

۱۷- امروزه پشتوانه پول های فلزی، کاغذی و دیجیتال و الکترونی فقط ... قدرت اقتصادی..... یک کشور است

۱۸- نقش اصلی پول آسان سازی مبادله است

۱۹- وسیله پرداخت در مبادله - وسیله سنجش ارزش - وسیله پس انداز و حفظ ارزش - وسیله پرداخت در آینده

۲۰- پول ارزش هر کالا را مشخص و نیز ارزش نسبی کالاها را با هم می سنجد. هر کشور دارای واحد پولی مخصوص به خود است. واحد پولی در اروپا، یورو - در آمریکا، دلار - در ایران ریال (تومان) است

۲۱- ما می توانیم علاوه بر رفع نیاز های روزانه با پس انداز و ذخیره سازی پول، نیازهای آینده و هزینه های پیش بینی نشده خود را پرداخت نماییم

۲۲- خرید بوسیله حواله یا خریدهای اقساطی نشانه قدرت پول به عنوان وسیله ... پرداخت در آینده..... است .

۲۳- به کل حجم پول موجود در یک کشور ... نقدینگی ..... آن کشور گویند

۲۴- افزایش یا کاهش حجم نقدینگی معمولاً ناشی از ... عملکرد بانکها است

۲۵- به افزایش سطح عمومی قیمتها ..... تورم..... گویند

۲۶- نرخ تورم، درصد افزایش سالانه سطح قیمت هاست. اگر کالایی نسبت به سال قبل ۲۰٪ افزایش قیمت داشته

باشد یعنی ما ۲۰٪ تورم و به همان نسبت کاهش قدرت خرید پول داریم. پس تورم نشانه کاهش قدرت خرید پول

است

۲۷- نرخ تورم نشان دهنده میزان کاهش قدرت خرید پول است صحیح غلط

۲۸- برای اندازه گیری تورم از شاخص ... قیمت مصرف کننده ..... یا ..... cpi..... استفاده می شود

WEB : FARAHOOSH99.IR

۲۹- ۱- کاهش رفاه اقتصادی مردم ۲- بی ثباتی فضای کسب و کار ۳- بی ثباتی فضای کسب و کار ۴- عدم پیش

بینی درست بازار برای تولید کنندگان و بازرگانان ۵- مشکلات زیاد در خرید و فروش و تولید کالاها ۶- کاهش

قدرت پول و کاهش قدرت خرید مصرف کننده

- ۳۰- ۱- نابرابری عرضه و تقاضا : کاهش عرضه در مقابل افزایش تقاضا باعث بالا رفتن قیمت ها می شود. در اینصورت دولت برای مقابله با تورم باید عرضه کالاها را افزایش دهد که از طریق تولید بیشتر یا افزایش واردات انجام می شود
- ۲- افزایش نقدینگی نسبت به سطح تولید: در این صورت دولت با کنترل میزان نقدینگی به مهار تورم اقدام می کند .
- ۳- نوسانات نرخ ارز که باعث کاهش ارزش پول ملی و کاهش قدرت خرید، در نتیجه بالا رفتن تورم می شود
- ۳۱- دولت ها برای مقابله و کنترل تورم باید میزان عرضه کالا را افزایش دهند که یا با افزایش ظرفیت های تولید یا با افزایش واردات میزان عرضه در بازار را افزایش میدهند
- ۳۲- سیاست های دولت و بانک مرکزی برای حفظ حجم نقدینگی و حفظ ارزش پول
- ۱- کاهش نقدینگی در گردش
- ۲- افزایش نقدینگی در گردش
- ۳- در زمان افزایش تورم
- ۳۴- کاهش نقدینگی که به سیاست انقباضی معروف است. زمانی که اقتصاد درگیر تورم است بانک مرکزی با سیاست کاهش حجم پول در گردش از راههای مختلف مثل اعمال سیاست بازار باز دخالت می کند. در این روش بانک مرکزی با فروش اوراق مشارکت به مردم از حجم پول در دسترس آنها می کاهد
- ۳۵- در زمان رکود اقتصادی
- ۳۶- ۱- افزایش نقدینگی در زمان رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می یابد با سیاستهای انبساطی از راههای مختلفی اعمال می شود
- مثل باز خرید اوراق مشارکت از مردم، توسط بانک مرکزی، تا بدین ترتیب نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق شود.

تهیه و تدوین زهرا خراسانی - دبیر علوم اجتماعی ناحیه یک قزوین

در درس قبل با مفاهیم پول و تورم و محاسبه نرخ تورم، رابطه تورم با پول، تأثیر تورم بر کسب و کارهای اقتصادی و اینکه چرا تورم یک آسیب و تهدید اقتصادی است، آشنا شدیم.

چگونه می توان شرکتهای کسب و کار را در برابر مشکلاتی نظیر رکود، بیکاری، تورم و تحریم یاری کرد؟
- چه الگویی در تجارت خارجی، اقتصاد کشور ما را قوی می کند و به رونق و پیشرفت می رساند؟
- اصول یک اقتصاد مقاوم و نجات بخش اقتصاد چیست؟ در چه حوزه هایی باید توانمند شویم؟ راه های مقابله با تحریم ها با توجه به توان داخلی کدام اند؟

- با وجود ارتباطات گسترده ای که میان کشورهای جهان وجود دارد، همچنان اختلاف ها، تهدیدها، تحریم ها و دشمنی ها پابرجاست. برخی کشورها زیر ستم کشورهای دیگرند و اقتصاد آنها با مشکلات فراوانی روبه روست. واقعیت آن است که کشورهای مختلف جهان و دولت های آنها، با وجود روابط اقتصادی پیچیده، هنگام حضور در روابط جهانی، تنها نگران منافع ملی خود نیز هستند. برخی کشورها حاضر نیستند کشورهای دیگر پیشرفت کنند و دوست دارند، خودشان تنها قدرتمند جهان باشند.

کشورهای دیگر نیز یا باید در مقابل خواسته آنها سر تسلیم فرود آورند و به مزرعه ای از گاوهای شیرده تبدیل شوند یا باید از شرافت و استقلال ملی و دینی خود دفاع کنند و در برابر زیاده خواهی ها بایستند. البته نگه داشتن این استقلال ملی و دینی بدون هزینه نیست. انواع تحریم های اقتصادی، سنگ اندازی ها و دشمنی ها، بیشتر و بیشتر خواهد شد. با این حال کشوری که نخواهد زیر بار بیگانگان برود، راه های قوی شدن را نیز فرا خواهد گرفت.

مسیر تاریخی اقتصاد ایران:

*- ایران به دلیل وسعت و پهناوری جغرافیایی، برخورداری از منابع طبیعی و قرار گرفتن در چهار راه بین المللی، از دوران باستان جایگاه ویژه ای در اقتصاد جهان داشته است.

- پهناوری مرزهای ایران باستان، جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم، از اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در آن دوران حکایت می کند.

*- طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه هایی از پیشرفت اندیشه اقتصادی، تأمین مالی مراکز علمی، عمران و آبادانی، تجهیز زیر ساخت ها و موقوفات را می توان در اقتصاد ایران و جهان اسلام مشاهده کرد.

- احکام اقتصادی اسلام پایه قواعد و مقررات اقتصادهای موفق آسیای میانه، آسیای غربی و جنوب غربی، شمال آفریقا و حتی جنوب اروپا قرار گرفت.

*- رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواسط حکومت صفویه می توان از زیربناها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروان سراها، مساجد باقی مانده و فعالیت های خیریه درک کرد. در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

*- اما در دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد. این وضعیت با تغییر و تحول سریع در اروپا و شکل گیری قدرت های بزرگ در آن قاره مصادف بود.

- دولت های اروپایی با تجهیز ناوگان خود به رقابت شدید نظامی و تجاری با یکدیگر و استعمار کشورهای دیگر پرداختند. این رقابت و همچنین استعمار کشورهای دیگر، موجب تسریع جریان توسعه این کشورها شد. آنها از یک سو با چنگ انداختن بر دارایی های سایر ملت های جهان به ثروت اندوزی پرداختند و از سوی دیگر در رقابت با یکدیگر به نوسازی سریع صنایع و تولیدات خود اقدام کردند.

*- در دوران قاجار، ایران فرصت طلایی خود را برای جبران کاستی ها، از دست داد. تلاش حاکمان صرف تحکیم پایه های حکومت خود، افزودن بر خزانه از طریق غارت دسترنج مردم، اعطای امتیازات به وابستگان و خادمان خود، تأمین هزینه های گزاف دربار، سفرهای خارجی و تجملات می شد. از دست دادن بخش های مهمی از سرزمین و منابع ایران، هزینه های شکست در جنگ، عهدنامه های ننگین و مبالغه جریمه های گزاف آنها، بی توجهی به سرمایه های انسانی و اجتماعی، سیاست های رکودی و انقباضی، نبودن برنامه ریزی و قانون گذاری اقتصادی، اعطای امتیازها به شرکت ها و کشورهای استعماری، تأسیس بانک های روسی و انگلیسی و سیل ورود کالاهای خارجی، آسیب های زیادی را بر اقتصاد ایران وارد کرد. -اقدامات محدود مذهبی و ملی، مثل تأسیس دارالفنون و برقراری نظم مالی و اداری توسط امیرکبیر، تأسیس شرکت اسلامی و تحریم کالاهای خارجی توسط علمای اصفهان، تحریم تنباکو و لغو قرارداد رژی و بیانیه هایی در حمایت از تولید ملی، متأسفانه چندان اثر بخش نبود.

*- ویژگی اقتصاد ایران در دوران پهلوی:

- روند افول اقتصاد ایران با حکومت رضاخان و تشکیل سلسله پهلوی ادامه یافت. ویژگی عمده این دوره، جدا شدن اقتصاد ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود بود. اقتصاد ایران به جای تکیه بر پایه های بومی و درون زای داخلی و ملی خود، به بیرون از مرزها و قدرت های بزرگ متکی شد.

-حتی ایجاد زمینه ای قانونی (مثل قانون تجارت و تعاونی ها) و زیر ساخت های موصلاتی (مانند راه آهن)، گسترش مدارس و دانشگاه ها و بهبود نسبی بهداشت هم نتوانست اقتصاد ایران را از **ضعف ساختاری و هویتی** برهاند.

-تعدی حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت های خصوصی و عمومی، **واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان** و اجرای برنامه هایی موسوم به **انقلاب سفید**، که آخرین صدمه را به کشاورزی و اقتصاد روستایی زد، بر بیماری های اقتصاد ایران افزود.

-**نوسازی و توسعه ایران** در این زمان به **صورتی ظاهری و سطحی و با صنایع مونتاژ** انجام می شد و **درآمدهای نفتی** هم با تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشورهای صنعتی و غفلت از اقتصاد مردمی، بر مشکلات اقتصاد ایران افزود.

-در این دوران، **دولت حضوری گسترده در عرصه اقتصاد کشور داشت** و توانست سازمان و تشکیلات خود را نو سازی کند و شکل جدیدتری به خود بگیرد؛ درعین حال، **نظام نوینی در مالیات ستانی و بودجه بندی کشور** پدید آمد و **برخی شاخص های اقتصادی، اجتماعی و انسانی بهبود یافت**. از سوی دیگر در نتیجه **افزایش درآمدهای نفتی، قدرت اقتصادی دولت افزایش یافت**.

-در این زمان، دولت با هدف ایجاد توسعه نمایشی به اجرای طرح های عمرانی متعدد در کشور پرداخت و به این ترتیب، بخشی از درآمدهای نفتی کشور، صرف ساخت و ساز شد. کارخانه ها و مؤسسات شکل گرفت و دولت به عنوان کارفرمای بزرگ در عرصه اقتصاد مطرح شد. **ساختارهای اساسی اقتصاد کشور نیز زیر سلطه و برنامه ریزی بیگانگان قرار گرفت**.

*-**با پیروزی انقلاب اسلامی**، مردم روی پای خودشان ایستادند و خواستار استقلال و آزادی کشورشان شدند. -**میشل فوکو**، متفکر شهیر فرانسوی و نویسنده کتاب «**ایران، روح یک جهان بی روح**» می گوید: این رویداد انقلابی اراده ای جمعی را نمایان می کند. ما در سرتاسر ایران با اراده جمعی یک ملت برخورد کردیم.

-**بخش اقتصادی قانون اساسی**، بر آموزه هایی همچون **اقتصاد مردمی، نفی سلطه بیگانگان و استقلال اقتصادی**، حقوق اقتصادی شهروندان و عدالت اقتصادی تأکید شده است.

اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی:

- واکنش کشورها در شرایط سخت پیش بینی نشده، به **قدرتمند بودن آنها بستگی دارد**. -برای عبور از مشکلات اقتصادی و آسیب هایی که در دوران کنونی، اقتصاد ملی ما را تهدید می کند، **مقاوم سازی اقتصاد و مصونیت بخشی به آن** در برابر فشارها و تکانه های خارجی، **ضروری** است.

- اقتصاددانان با اصطلاحاتی مانند «ثبات اقتصادی»، «استحکام اقتصادی»، «تاب آوری اقتصاد» و «پایداری»، بر **مقاوم سازی اقتصادی** تأکید می کنند.

- **مقاوم سازی اقتصادی** به معنای آن است که مجموع نیروهای مولد، شرکت ها، مؤسسات تولیدی و خدماتی یک کشور، روی پای خود بایستند تا بتوانند در صورت به وجود آمدن بحران، تمامی نیازهای اساسی و حیاتی شان را خودشان تولید و تأمین کنند و وابسته به بیگانگان نباشند.

- **اقتصاد مقاوم**، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه جانبه و فراگیر مردمان سخت کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند و به آنان وابسته باشند.

- **اقتصاد مقاومتی**، اقتصادی است پیشرفته، مردمی و دانش بنیان که در برابر تهدیدات و تکان های داخلی و خارجی، آسیب ناپذیر است و با اتکای به قابلیت ها و ظرفیت های داخلی و استفاده از فرصت های بیرونی، نیازها و مشکلات اقتصادی را رفع می کند و با تحریم ها و تهدیدات دشمنان، به زانو در نمی آید و متوقف نمی شود.

- وابسته نبودن اقتصاد ملی به اقتصادهای بیگانه را می توان با نام **استقلال اقتصادی شناخت**.

- استقلال اقتصادی به معنای **قطع ارتباط با کشورهای دیگر نیست** و هر کشوری برای پیشرفت، به تعامل منطقی با کشورهای دیگر نیاز دارد. مهم آن است که این **تعامل، مقتدرانه و از روی تدبیر** باشد.

تحلیل کنید: از نظر شما مهم ترین راه های مقابله با تحریم های اقتصادی و زمینه سازی برای رونق کسب و کارهای اقتصادی کشور چیست؟

۱) درون زایی ۲) برون گرایی و گسترش ارتباطات ۳) کاهش اتکای بودجه و تراز تجاری به درآمدهای نفتی ۴) اقتصاد مردمی ۵) اقتصاد دانش بنیان ۶) مدیریت مصرف و بهره وری حداکثری ۷) توزیع عادلانه ثروت و درآمد ۸) مقاوم سازی در برابر فشارها و تهدیدات

- **بیشتر بدانیم - غارت و قحطی!**

یکی از ابزارهای دولت های غربی برای این استثمار و غارت، تأسیس و تقویت شرکت های بزرگ چند ملیتی است. یکی از این نمونه ها، شرکت انگلیسی - هلندی هند شرقی است. گزارش زیر از کتاب نگاهی به تاریخ جهان، اثر جواهر لعل نهرو انتخاب شده است: موقعیت انگلیسیان در شمال هند به صورتی بود که قدرت و ثروت را در دست داشتند، بدون آنکه هیچ مسئولیتی را قبول کنند. بازرگانان ماجراجوی کمپانی هند شرقی هیچ حد و فاصله ای میان بازرگانی قانونی و بازرگانی غیرمجاز غارت و چپاول واقعی قائل نمی شدند. عدم امنیت سیاسی و آشوب ها و آشفتگی ها و کمی باران و سیاست غارتگرانه انگلستان همه باهم سبب شدند که در سال ۱۷۷۰ قحطی عظیمی در بنگال و بیهار روی داد. گفته می شود که بیش از یک سوم

اهالی این نواحی نابود و تلف شدند. این منظره رقت انگیز و مهیب را در نظر مجسم کنید که چگونه میلیون ها نفر از مردم آرام آرام و بر اثر گر سنگی می مردند. تمامی این منطقه وسیع از مردم خالی شد؛ جنگل ها روییدند و دهکده های مزروعی و مزارع کشاورزی را در خود بلعیدند. هیچ کس، هیچ کاری برای کمک به گرسنگان و قحطی زدگان نمی کرد. کمپانی هند شرقی قدرت و امکان داشت؛ اما آنها هیچ مسئولیت و تمایلی در خود احساس نمی کردند. وظیفه اصلی آنها به دست آوردن پول و جمع آوری درآمد بود و این کار را که به نفع جیب خودشان بود، با دقت و مراقبت بسیار انجام می دادند. بسیار جالب است که در گزارش رسمی کمپانی گفته می شود با وجود قحطی شدید و با وجود آنکه بیش از یک سوم مردم تلف شدند، آنها رقم درآمد و عایدات معمولی را از آنان که زنده بودند، گرفتند. غیرممکن است که بتوان تصور و درک کرد که این جمع آوری اجباری پول و درآمد از مردم قحطی زده و مصیبت کشیده ای که از چنگال قحطی جسته بودند، چقدر ظالمانه و غیرانسانی بوده است.

-مشابه همین شرایط در زمان جنگ جهانی اول برای کشور خودمان نیز روی داده بود. نویسنده کتاب قحطی بزرگ (نسل کشی ایرانیان در جنگ جهانی اول)، در ضمن پژوهش خود اخبار و گزارش های دست اول و رقت انگیزی از نتایج حضور نیروهای نظامی بیگانه و عملیات و اقدامات آنان در ایران ارائه داده است؛ اقداماتی که با «جنایت جنگی علیه غیرنظامیان» همسان و برابر بوده است. او نشان داده است که چگونه نیروهای انگلستان، در حالی که مردم یک شهر از گر سنگی به جان آمده بودند، آذوقه ای را که از شکم گرسنه همان مردم زده بودند، به هنگام عقب نشینی از برابر نیروهای عثمانی برای آنکه به دست حریف نیفتد، یک جا از میان بردند؛ و نیز چگونه ارتش انگلستان برای تدارک آذوقه مورد نیاز نفرات خود در ایران، به جای وارد کردن آذوقه از هندوستان، به لطایف الحیل اقدام به جمع آوری و خرید گندم و جو و سایر مایحتاج مردم گرسنه و قحطی زده ایران می کند تا در ناوگان دریایی انگلستان جای خالی بیشتری برای ترابری نظامی ارتش انگلستان باقی بماند؛ زیرا وارد کردن گندم از هندوستان، مستلزم حمل آن با کشتی گو با دیپلمات آمریکایی از است؛ و نیز چگونه ژنرال انگلیسی مسئول تدارک آذوقه در گفت و این «زرنگی» به خود می بالد (نگاه کنید به کتاب قحطی بزرگ (نسل کشی ایرانیان در جنگ جهانی اول)؛ محمدقلی مجد، ترجمه محمد کریمی؛ مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی).